

РІШЕННЯ № 1/3
дисциплінарної палати
Центральної експертно-кваліфікаційної комісії
при Міністерстві юстиції України

«23» червня 2023 року

Засідання дисциплінарної палати Центральної експертно-кваліфікаційної комісії при Міністерстві юстиції України (далі – дисциплінарна палата ЦЕКК) проводиться у режимі відеоконференцзв'язку.

Палата у складі:

Заступника Голови

Розумного Сергія

секретаря

Ковальової Юлії

члени:

Олійник Ірини
Стахно Альони

Гриненка Ігоря
Мосіша Сергія

Алеськійчук Вікторії
Мокляк Ольги

Хміля Володимир
Степаневича Сергія

розглянула питання щодо дисциплінарної відповідальності судового експерта Лісниченка Сергія Васильовича (далі – Експерт)

та додані документи: подання Департаменту експертного забезпечення правосуддя від 17.05.2023; звернення ПАТ «ІНТЕРПРАЙД НИЖНЬОДНІПРОВСЬКИЙ ТРУБОПРОКАТНИЙ ЗАВОД» від 08.05.2023 № 210/1 (далі – Звернення) щодо розгляду питання дисциплінарної відповідальності судових експертів Пель І.В., Бойко Ю.В., Лісниченка С.В. (далі – Експерти), у зв'язку з можливими допущеннями ними порушеннями вимог нормативно-правових актів під час складання висновку експерта за результатами комплексної комісійної судової економічної та оціночно-будівельної експертизи від 12.10.2022 № 1043/64201 (далі – Висновок), та додатки до нього, зокрема, копію вказаного Висновку; рішення дисциплінарної палати ЦЕКК від 24.05.2023 № 2 про порушення дисциплінарного провадження; довідку Київського науково-дослідного інституту судових експертиз від 12.06.2023 (далі – Довідка); письмові пояснення судового експерта Пель І.В. від 21.06.2023; письмові пояснення судового експерта Бойко Ю.В. від 21.06.2023; письмові пояснення судового експерта Лісниченка С.В. від 20.06.2023.

На засіданні судові експерти Пель І.В., Лісниченко С.В. присутні. Судовий експерт Бойко Ю.В. – відсутня.

На засіданні дисциплінарної палати ЦЕКК листом від 15.06.2023 було запрошено судового експерта Бойко Ю.В. для розгляду питання її дисциплінарної відповідальності у режимі відеоконференцзв'язку.

Судовий експерт Бойко Ю.В. листом від 21.06.2023 повідомила про неможливість взяти участь у засіданні дисциплінарної палати ЦЕКК 23.06.2023. Також повідомила, що не заверчує щодо проведення засідання дисциплінарної палати ЦЕКК без її участі.

З огляду на викладене, дисциплінарна палата ЦЕКК вирішила розглянути питання дисциплінарної відповідальності за відсутності судового експерта Бойко Ю.В.

Відповідно до вимог пункту 13 розділу II Положення про Центральну експертно-кваліфікаційну комісію при Міністерстві юстиції України та статті 50 судових експертів, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 03.03.2015 № 301/5 (далі – Положення № 301/5), членами дисциплінарної палати ЦЕКК була розглянута заява судового

експерта Пель І.В. про звільнення члена дисциплінарної палати ЦЕКК Гриненка І.М. та прийнято рішення задовольнити заявлений вимог.

2

У Зверненні зазначено про можливі порушення Експертами вимог порушення пунктів 1.13, 2.2, 2.3 Інструкції про призначення та провадження судових експертиз та експертних досліджень, затвердженої наказом Міністерства юстиції України від 08.10.1998 № 53/5 (далі – Інструкція № 53/5); підпункту 4 пункту 3 розділу II Інструкції про особливості здійснення судово-експертної діяльності автостоянками судовими експертами, що не працюють в державних спеціалізованих експертних установах, затвердженої наказом Міністерства юстиції України від 12.12.2011 № 350/5 (далі – Інструкція № 350/5); статті 12 Закону України «Про судову експертизу»; пунктів 43, 52, 53 Національних стандартів № 1 «Згідливі засади оцінки майна і майнових прав», затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 10.09.2003 № 1440.

Відповідно до рішення дисциплінарної палати ЦЕКК від 24.05.2023 № 2 Висновок було направлено на аналіз.

Згідно із Довідкою, складеною за результатами аналізу Висновку, судові експерти Київського науково-дослідного інституту судових експертиз, які проводили аналіз, зазначають наступне.

За своєю структурою Висновок відповідає Інструкції № 53/5, Інструкції № 350/5 і складається з трьох частин: вступної (Вступ), дослідницької (Дослідження) та заключної (Висновки) та містить обов'язкові реквізити: найменування документа, дата та номер складання висновку, вид експертизи.

Висновок складений на підставі запиту про провадження комплексної судової економічної та оціночно-будівельної експертизи відповідно до частини 1 статті 101 Господарського процесуального кодексу України.

Вступна частина Висновку в цілому складена у відповідності до вимог пункту 4.12 Інструкції № 53/5.

У вступній частині Висновку вказано перелік документів, що були надані на дослідження на підставі яких проводилось дослідження.

Які саме додаткові матеріали надавались Експертам в тексті Висновку не зазначено, пояснення та інші джерела, крім перерахованих у п. 1 – 8, у дослідницькій частині Висновку відсутні.

У вступній частині Висновку відсутня інформація про те, які з поставлених перед Експертами питань відносяться до предмету дослідження економічної експертизи, а які – до предмету дослідження оціночно-будівельної експертизи.

В частині оціночно-будівельної експертизи.
11.10.2022 зазначено було направлено клопотання експерта з проханням надати відповідні документи.
12.10.2022 експерту надійшов лист з повідомленням про неможливість надання документів, зазначених в клопотанні, у зв'язку з їх відсутністю.

Згідно статті 3 Закону України «Про судову експертизу» (далі – Закон), судово-експертна діяльність здійснюється на принципах законності, незалежності, об'єктивності і повноти дослідження. Крім того, згідно абзацом 4 пункту 2.2 розділу II Інструкції № 53/5, на експерта покладаються такі обов'язки – особисто провести дослідження, дати обґрунтований та об'єктивний письмовий висновок на поставлені питання, а в разі необхідності роз'яснити його. Текст дослідницької частини Висновку не містить інформації щодо того, яка його частина є економічним дослідженням, а яка – оціночно-будівельним. Текст дослідження є суцільним, без поділу на видами дослідження, а яка – оціночно-будівельним визнаючи, яка його частина є економічним дослідженням, а яка – оціночно-будівельним. Дослідження за 1 питанням містить опис діяльності досліджуваного підприємства, аналіз ринку, на якому досліджуване підприємство функціонує, аналіз видів та обсягів

продукції, яку виготовляє досліджуване підприємство, аналіз поставальників, конкурентів, тощо.

При цьому текст дослідження не вказує на джерело отримання експертами зазначеної інформації.

Відповідно до пункту 2.3 Інструкції № 53/5, експерту заборонено самостійно збирати матеріали, що підлягають дослідженню, а також самостійно вибрати вихідні дані для проведення експертизи, якщо вони відображені в наданих йому матеріалах неодносторонньо.

Відповідно, враховуючи, що в тексті Висновку відсутні пояснення на джерело інформації, викладеної на сторінках 16-18, 22-27 Висновку, а навеселений у вступній частині Висновку перелік наданих документів не містить такої інформації, експертами при написанні Висновку порушено пункт 2.3 Інструкції № 53/5.

Дослідження за питаннями 3, 8, 13 щодо визначення ринкової вартості акції із застосуванням майнового підходу (методу накопичення активів) не здійснювалось, оскільки документальні дані згідно клопотани експертів від 26.09.2022 та 11.10.2022 не були надані.

Дослідження за питаннями 1, 6, 11 здійснювалось щодо визначення ринкової вартості акції із застосуванням доходного методу.

У Методичні комплексних експертних досліджень визначення вартості акції підприємства від 15.12.2014 (№ держреєстрації 0113U000556) викладено порядок застосування доходного підходу до оцінки вартості акції.

У Висновку здійснено аналіз майнового стану ПАТ _____. В рамках аналізу майнового стану виконано аналіз структури активів і пасивів, аналіз динаміки активів та пасивів, у тому числі деталізовано у розрізі окремих активів та зобов'язань, аналіз структури і динаміки власного капіталу, аналіз динаміки нерозподіленого прибутку, аналіз фінансових результатів, динаміки доходів та витрат ПАТ _____. Також Висновок містить аналіз динаміки цін реалізації продукції ПАТ ____ за видами продукції, аналіз обсягів виробництва за видами продукції, що є інформацією, яка не розкривається в інформації емітента та у фінансовій звітності суб'єкта господарювання.

Відповідно, експертами здійснювався самостійний збір інформації для дослідження, джерело інформації, зазначеної у Висновку щодо структури виробництва, цін на продукцію та обсяги виробництва окремих видів продукції не вказується.

Висновок містить аналіз фінансового стану ПАТ ____; розрахунок показників ліквідності, рентабельності, тощо. З проведеного аналізу зроблено висновок, що обсяги діяльності та прибутковість підприємства за аналізованій період мають позитивну динаміку до зростання.

Щея аналізу фінансових показників Висновком містить наступну інформацію: «Згідно з Основними пропозиціями макропоказниками економічного і соціального розвитку України на 2020-2022 роки, наведеними у додатку до постанови Кабінету Міністрів України від 15.05.2019 № 555 «Про схвалення Прогнозу економічного і соціального розвитку України на 2020 + 2022 роки», прогностичні значення індексу цін виробників промислової продукції за варіантом і складають: 2020 – 108,2%; 2021 – 108,0%; 2022 – 106,1%».

Вказане значення чистого доходу від реалізації для побудови прогнозу визначається як 43 чистого доходу за III кварталом 2019 року, що дорівнює 14 690 613 тис. грн (1 017 9603*4).

Зважаючи на зазначене, розрахунок прогностичного чистого доходу від реалізації здійснювався шляхом послідовного збільшення базового значення чистого доходу у сумі 14 690 613 тис. грн на прогностичне значення Індексу цін виробників промислової продукції:

- у першому році прогностичного періоду – 108,2%;
- у другому році прогностичного періоду – 108,0%;
- у третьому році прогностичного періоду – 106,1%».

При цьому застосування вищезазначених коефіцієнтів протирічить методології застосування доходного методу при розрахунку вартості акції, оскільки дохідний метод

передбачає розрахунок поточної доходності та поточної ринкової вартості акції, на дату оцінки, а не прогностичної її значення з урахування макроекономічних прогнозів на наступні три роки після дати оцінки.

Експертами не обґрунтовано застосування для розрахунку саме даних постанови Кабінету Міністрів України «Про схвалення Прогнозу економічного і соціального розвитку України на 2020 – 2022 роки» від 15.05.2019 № 555 (далі – Постанова № 555), тоді як предметом дослідження була оцінка акцій станом на дати 17.10.2019, 06.08.2019, 27.04.2020.

Зазначені в Постанові № 555 коефіцієнти послідовно застосовані експертами в розрахунок ринкової вартості однієї акції в 1, 6 і 11 питання, де ставилось питання визначити ринкову вартість 1 акції станом на конкретні дати – 17.10.2019, 27.04.2019 та 27.04.2020.

Таким чином, внаслідок необґрунтованого застосування підвищених прогностичних коефіцієнтів, що відображають тенденцію можливої динаміки макроекономічних показників в 2020, 2021, 2022 роках при розрахунку ринкової вартості акції ПАТ ____ на конкретні дати 2019 і 2020 року експертами необґрунтовано та у порушення методики застосування доходного підходу завищено зазначену у Висновку ринкову вартість однієї акції ПАТ ____ в питаннях 1, 6, 11 станом на дати 17.10.2019, 27.04.2019 та 27.04.2020.

Отже, за результатами аналізу дослідження, викладеного в питаннях 1, 6, 11 Висновку встановлено невірне застосування експертами доходного методу оцінки ринкової вартості акції та штучне їх завищення внаслідок застосування підвищених коефіцієнтів.

Зазначене є порушенням вимог статті 12 Закону, де визначено, що експерт зобов'язаний «1) провести повне дослідження і дати обґрунтований та об'єктивний письмовий висновок». Також експертами порушено норму пункту 2.2 Інструкції № 53/5, де зазначено, що на експерта покладаються такі обов'язки: «особисто провести повне дослідження, дати обґрунтований та об'єктивний письмовий висновок на поставлені питання, а в разі необхідності роз'яснити його».

Стосовно відповідей на питання 2, 3, 7, 8, 12, 13 експертами надано відповідь, що в межах наявної інформації здійснити розрахунок ринкової вартості акції ПАТ ____ із застосуванням порівняльного та майнового підходів не вдається за можливе.

У питаннях 4, 9, 14 експертами здійснюється розрахунок цін акції ПАТ ____ із застосуванням балансового методу.

При цьому, в арґументації вибору найбільш доцільного методу визначення ринкової вартості акції, експертами віддається перевага доходному методу, який навірно застосований експертами із необґрунтованим застосуванням підвищених коефіцієнтів.

В обґрунтування Висновку щодо переважного застосування для оцінки доходного методу відносно балансового експертами використана наступна аргументація:

«Результати застосування балансового методу майнового підходу при оцінці акцій ПАТ ____ свідчать про наступні незалежні результати розрахунку ринкової вартості акцій балансовим методом майнового підходу:

- інформація про балансову вартість зазначу незавершених капітальних інвестицій відображається у фінансовій звітності товариства за історичною вартістю без проведення її переоцінки за ринковою вартістю на будь-яку дату, найбільш до дати балансу;

- інформація про балансову вартість основних засобів, відображена за справедливою вартістю у фінансовій звітності ПАТ ____ відповідає до вимог Міжнародних стандартів фінансової звітності, має відображати інформацію про їх справедливую вартість, яка є не меншою за їх ринкову вартість на дату проведення переоцінки. Водночас фінансова звітність ПАТ ____ не містить інформації про дати переоцінки основних засобів, що передували дати балансу. Вітає, неможливо встановити відмінності дати такої переоцінки від дати балансу;

- інформація про балансову вартість запасів, відображена за меншою з таких двох величин - собівартості та чиста вартість реалізації у фінансовій звітності ПАТ ____ відповідає до вимог Міжнародних стандартів фінансової звітності, має відображати інформацію про їх

вартість, яка є не меншою за їх ймовірну ринкову вартість, тобто ринкова вартість записів може бути вище балансової;

- відсутність інформації про ринкову вартість акцій та обов'язків ПАТ ___ на дату оцінки відповідно до вимог Національного стандарту № 3 та неможливість точного визначення того, якою мірою це вплинуло на результати оцінки, як цього вимагає п. 52 Національного стандарту № 1»;

Виходячи з організаційно-правової форми — публічне акціонерне товариство, фінансова звітність досліджуваною підприємства підлягає оприлюдненню разом з аудиторським звітом. Отже, розміщена в публічному доступі фінансова звітність ПАТ ___ є аудированою та достовірність її показників підтверджена аудитором. Натомість, у Висновку відсутні документальні підтвердження недостовірності розкриття ПАТ ___ у фінансовій звітності інформації щодо вартості основних засобів, незавершених фінансових інвестицій, записів.

Таким чином, наване у Висновку обґрунтування недійсності вибору балансового методу для оцінки ринкової вартості акцій ПАТ ___ через недостовірність показників аудированої та оприлюдненої в офіційних джерелах фінансової звітності ПАТ ___ не є документально обґрунтованим.

Отже, у порушення вимог Закону та Інструкції № 53/5 в частині обов'язків експерта в Висновку допущено наступні порушення:

1) неввірно застосовано наступний метод при визначенні ринкової ціни акцій станом на 17.10.2019, 06.08.2019, 27.04.2020;

2) необґрунтовано надано перевагу застосуванню доходного методу визначення ринкової вартості акцій перед балансовим методом.

Таким чином, Висновком щодо ринкової вартості акцій ПАТ ___ станом на 17.10.2019 у розмірі 24,33 грн, станом на 06.08.2019 у розмірі 20,42 грн, 27.04.2020 у розмірі 27,58 грн є неввірним, показники ринкової вартості станом на аналізовані дати є завищеними внаслідок необґрунтованого застосування експертами коефіцієнтів макроекономічного зростання, визначення Постановою № 555.

Засвоєння частини (виновки) містять відомості, які передбачені пунктом 4.14 Інструкції № 53/5.

За результатами проведеного дослідження Експертами у Висновку надані відповіді на поставлені перед ними питання.

Враховуючи встановлені аналізом дослідницької частини Висновку недоліки у застосуванні експертами методики застосування доходного методу для визначення ринкової вартості акцій та необґрунтованості висновків щодо достовірності окремих показників фінансової звітності ПАТ ___ визначена та відображена у відповідях на питання 5, 10, 15 Висновку ринкова вартість однієї акції ПАТ ___ станом на 17.10.2019, 06.08.2019, 27.04.2020 є неввірною (завищеною).

У Довідці зазначено, що за результатами проведеного аналізу наданого Висновку в частині судового оціночно-бухгалтерського експертизи встановлено, що дослідження за питаннями щодо визначення ринкової вартості акцій із застосуванням майнового підрозуму (методу накопичення активів) експертами не здійснювалось, оскільки документальні дані згідно клопотань експерта від 26.09.2022 та 11.10.2022 не були надані.

За результатами проведеного аналізу наданого Висновку встановлено, що експертами при проведенні дослідження та формулюванні відповідей на поставлені питання допущено наступні порушення:

1) неввірно застосовано доходний метод при визначенні ринкової ціни акцій станом на 17.10.2019, 06.08.2019, 27.04.2020;

2) необґрунтовано надано перевагу застосуванню доходного методу визначення ринкової вартості акцій перед балансовим методом.

Таким чином, Висновком щодо ринкової вартості акцій ПАТ ___ станом на 17.10.2019 у розмірі 24,33 грн, станом на 06.08.2019 у розмірі 20,42 грн, 27.04.2020 у розмірі 27,58 грн є

неввірним в частині економічної експертизи, показники ринкової вартості акцій ПАТ ___ станом на аналізовані дати є завищеною.

У письмових поясненнях, надані судовими експертами Педя І.В. та Бойко Ю.В. щодо зауважень, викладених у Зверненні, останні повідомили наступне, що викладені у Зверненні та Довідці твердження про нібито винищення експертами Педя І.В., Лісниченко С.В., Бойко Ю.В. дисциплінарних правопорушень є ділком безпідставним з наступних причин.

1. Твердження Довідки про винищення експертами такою дисциплінарного правопорушення, як «самоостійне збирання матеріалів», що підлягають дослідженню, є безпідставним, оскільки джерелом всієї інформації, викладеної у Висновку, є виключно документи, отримані від замовника.

Наведені твердження ПАТ «ІНТЕРПЛАЙП НТЗ», наведеної у дослідницькій частині Висновку, були виключно матеріалами, надані замовником на дослідження, перелік яких міститься у вступній частині Висновку.

Зазначене підтверджується, зокрема, відомостями, наведеними на стор. 28 Висновку.

Вказані документи були надані експертам у паперових копіях, виконаних як ксерокопії з оригіналів або роздрукованих з веб-сайту ПАТ «ІНТЕРПЛАЙП НТЗ», де були оприлюднені ПАТ «ІНТЕРПЛАЙП НТЗ» відповідно до вимог ч. 1 ст. 124 Закону України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» та Положення про розкриття інформації емітентами цінних паперів, затвердженого Рішенням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку 03.12.2013 № 2826.

Копії документів були заовідчені замовником з додержанням вимог п. 5.26 Національного стандарту ДСТУ 4163:2020 «Уніфікована система організаційно-розпорядчої документації. Вимоги до оформлення документів».

Відповідність інформації, наведеної у Висновку, та інформації, наведеної у наданих на дослідження документах, підтверджується викладеними нижче результатами її звітування.

Щодо джерел інформації для аналізу динаміки цін.

Відомості про обсяги та середні ціни реалізації продукції ПАТ «ІНТЕРПЛАЙП НТЗ» наведені у табл. 20 Висновку.

Наведені у табл. 20 Висновку відомості про обсяги та середні ціни реалізації продукції ПАТ «ІНТЕРПЛАЙП НТЗ» ґрунтуються виключно на даних Річної інформації емітента цінних паперів ПАТ «ІНТЕРПЛАЙП НТЗ» за 2014-2018 роки.

Відповідно до вимог законодавства, ПАТ «ІНТЕРПЛАЙП НТЗ» в Річній інформації емітента цінних паперів щорічно оприлюднює інформацію про обсяги виробництва та реалізації основних видів продукції.

Саме цю інформацію, відображену у Річній інформації емітента цінних паперів ПАТ «ІНТЕРПЛАЙП НТЗ», використано експертами при складанні табл. 20 Висновку.

На підставі цієї інформації експертами було розраховано середні ціни реалізації продукції ПАТ «ІНТЕРПЛАЙП НТЗ».

Будь-які інші джерела даних Експертами не використовувалися.

Щодо джерел інформації для аналізу обсягів виробництва за видами продукції ПАТ «ІНТЕРПЛАЙП НТЗ»

Відомості про обсяг виробництва за видами продукції ПАТ «ІНТЕРПЛАЙП НТЗ» наведені у табл. 21 та 22 Висновку.

Наведені у табл. 21 та 22 відомості відображають виключно показники, відображені у Консолідованому звіті про управління ПАТ «ІНТЕРПЛАЙП НТЗ» за 2018 рік.

Будь-які інші джерела даних не використовувалися.

2. Твердження Довідки про порушення експертами пункту 2.3 Інструкції № 53/5 при опії діяльності ПАТ «ІНТЕРПЛАЙП НТЗ» є безпідставним, оскільки джерелом всієї інформації, викладеної у Висновку, є виключно документи, отримані від замовника.

Наведені твердження є безпідставними і очевидні спростуються пресом і представленням відомостей, наведених у Висновку та у звітних документах ПАТ «ІНТЕРПАЙП НТЗ», наданіх на дослідження: Консолідований звіт про управління Публічного акціонерного товариства «ІНТЕРПАЙП НТЗ» за 2018 рік, Консолідована фінансова акціонерного товариства «ІНТЕРПАЙП НТЗ» за 2017 рік, Річна інформація емітента цінних паперів за 2019 рік, Річна інформація емітента цінних паперів ПАТ «ІНТЕРПАЙП НТЗ» за 2018 рік, Річна інформація емітента цінних паперів ПАТ «Інтерпайп НТЗ» за 2017 рік.

3. Твердження Довідки про несплату інформації вступної частини Висновку експертів є безпідставним, оскільки її складено у новій відповідності до вимог пунктів 4.12.4.16 Інструкції № 53/5.

Експерти Пель І.В. та Бойко Ю.В. повідомляють, що оформлення вступної частини Висновку повністю відповідає вимогам пунктам 4.12 та 4.16 Інструкції № 53/5.

У пунктах 4.12 та 4.16 Інструкції № 53/5 відсутні вимоги щодо окремого зазначення у вступній частині висновку експерта питань, які відносяться до предмету дослідження за різними видами експертів.

Як вимагає пункт 4.16, яким визначено особливості складання висновків комплексних експертів, у вступній частині Висновку наведені дані про голову комісії експертів.

Інші спеціальні вимоги щодо оформлення вступної частини висновку комплексної експертизи в Інструкції № 53/5 відсутні.

Серед поставлених на дослідження питань відсутні такі, що відносяться виключно до завдань оціночно-будівельної експертизи.

Відповідно до підпункту 1.2.14 пункту 1.2 Інструкції № 53/5, компетенцією є експертів, що проводяться із застосуванням спеціальних знань різних галузей науки, техніки або інших спеціальних знань (різних напрямків у межах однієї галузі знань) для вирішення одного спеціального (інтеррайтинного) завдання (питання).

4. Твердження ПАТ «ІНТЕРПАЙП НТЗ» про неадекватні строки направлення клопотання про надання додаткових матеріалів є безпідставним, оскільки клопотання направлялися в межах строків виконання експертизи, погодження із замовником, та відповідно до послідовності виконання окремих досліджень, визначених спільною програмою досліджень, затвердженою на підставі пункту 4.5 Інструкції № 53/5.

Експерти Пель І.В. та Бойко Ю.В. повідомляють, що строки проведення експертизи приваглістю більше 90 днів були погоджені з її замовником.

Врушення питань та, відповідно, направлення клопотань здійснювалося відповідно до спільної програми досліджень, розробка якої головною комісією експертів передбачена пунктом 4.5 Інструкції № 53/5.

5. Твердження ПАТ «ІНТЕРПАЙП НТЗ» про те, що експерти Пель І.В., Денищенко С.В., Бойко Ю.В. не мають жодного відношення до оцінки є безпідставним, оскільки комісія експертів сформовано та поставлені питання вирішувались у повній відповідності до Методики комплексних експертних досліджень визначення вартості акцій підприємств (реєстраційний код 0.1.18) та рішення Секції судової економічної експертизи Науково-консультативного та методичного ради з проблем судової експертизи при Міністерстві Юстиції України, викладеного у Протоколі від 05.05.2023 № 1.

У Зверненні ПАТ «ІНТЕРПАЙП НТЗ» зазначається, що судові експерти Пель І.В., Денищенко С.В., Бойко Ю.В. не мали виконувати експертизу, оскільки вони не мають жодного відношення до оцінки майна.

Наведені твердження суперечать:

1) пункту 1.5 Методики комплексних експертних досліджень визначення вартості акцій підприємств (реєстраційний 0.1.18), згідно з якою:

«До суб'єктів експертизи належать судові експерти спеціальностей:

10.10 Визначення оціночної вартості будівельних об'єктів та споруд,

11.1 Дослідження документів бухгалтерського, податкового обліку і звітності.

11.2 Дослідження документів про економічну діяльність підприємств і організацій, що визначені в додатку 6 до Положення про Центральну експертно-кваліфікаційну комісію при Міністерстві юстиції України та атегалію судових експертів, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 09.12.2014 № 2083/5/у;

2) пункт 6 рішення Секції судової економічної експертизи Науково-консультативної та методичного ради з проблем судової експертизи при Міністерстві юстиції України, викладеного у Протоколі від 05.05.2023 № 1, згідно з яким:

- до основних завдань судово-економічної експертизи відносяться питання: «Визначення ринкової вартості акцій, часток у товариствах з обмеженою відповідальністю із застосуванням дохідного підходу, а також майнового і порівняльного методичних підходів з оцінки майна у складі комплексної експертизи та/або із залученням суб'єкта оціночної діяльності»;

- до питань, вирішення яких відносяться до компетенції експертів-економістів, належить питання «Яка вартість певного пакету акцій підприємства станом на певну дату, визначена з використанням дохідного методичного підходу оцінки акцій?»

6. Твердження Довідки про необґрунтованість застосування експертами показників прогнозного рівня інфляції, затверджених Постановою Кабінету Міністрів України «Про прогнозного рівня інфляції, затверджених Постановою Кабінету Міністрів України на 2020-2022 роки» від схвалення Протоколу економічного і соціального розвитку України на 2020-2022 роки» є 15.05.2019 № 555 є безпідставним, оскільки застосування прогнозного рівня інфляції є вимогою п. 19 Національного стандарту № 3 «Оцінка підліпих майнових комплексів» та Методики комплексних експертних досліджень визначення вартості акцій підприємств, реєстраційний код з Реєстру методик проведення судових експертних Міністерства юстиції України – 0.1.18.

Використані експертами прогнозні показники, які у Довідці названі «підлягшуваними коефіцієнтами», є показниками прогнозного рівня інфляції (індексу споживчих цін).

Відповідно до пункту 19 Національного стандарту № 3 «Оцінка цінних майнових комплексів», затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 29.11.2006 № 1655, прогнозування грошового потоку за будь-якою з його модальностей, зазначених у пункті 15 цього стандарту, здійснюється у цінах відповідного року (кварталу, місяця) прогнозного періоду з урахуванням прогнозованого рівня інфляції (номінальний грошовий потік) або у цінах, що діють на дату оцінки, без урахування прогнозованого рівня інфляції (реальний грошовий потік).

На стор. 49 Висновку зазначено, що «Прогнозування грошового потоку здійснюється з урахуванням прогнозованого індексу інфляції (номінальний грошовий потік). Відповідно, рівень інфляції враховується під час визначення ставки дисконту відповідно до вимог п. 19 Національного стандарту № 3».

Відповідно до пункту 1 частини 1 статті 20 Закону України «Про Кабінет Міністрів України», Кабінет Міністрів України здійснює пронозування та державне регулювання національної економіки: забезпечує розроблення і виконання загальнодержавних програм економічного та соціального розвитку.

У межах цих повноважень Кабінетом Міністрів України було затверджено постанову від 15.05.2019 № 555, у якій зокрема містяться прогнози індексу інфляції.

Слід зазначити, що у пункті 2.4 «Поняття ринкової вартості акцій» Методики комплексних експертних досліджень визначення вартості акцій підприємств (реєстраційний код 0.1.18), зазначено, що одним з провідних факторів, що визначають величину ринкової ціни акцій, є «рівень інфляції та тенденції очікуваних змін у періоду інфляційного процесу» (див. стор. 47 Методики).

Відтак, застосування при оцінці акцій ПАТ «ІНТЕРПАЙП НТЗ» прогнозного індексу інфляції, розмір якого схвалено Кабінетом Міністрів України, відповідає стандартам оцінки, чинному законодавству та адекватній економічній логіці.

7. Твердження Довідки про необґрунтованість Висновку стосовно нездійсненності вибору балансового методу для оцінки ринкової вартості акцій є безпідставним, оскільки

грунтується на оченнядно безпідставному твердженні про те, що експертами нібито визнано недостатнього фінансову звітність ПАТ «ІНТЕРПАЙП НТЗ».

Тобто, за твердженням Довідки, Експерти відмовилися від застосування балансового методу майнового підходу нібито через недовіривість звітності ПАТ «ІНТЕРПАЙП».

При цьому будь-яке посилення на висновки експертів про нібито недовіривість фінансової звітності ПАТ «ІНТЕРПАЙП НТЗ» у Довідці відсутнє.

Експерти Пель І.В. та Бойко Ю.В. повідомляють, що твердження Довідки про те, що відмова експертів від застосування балансового методу майнового підходу обґрунтована посиленням на нібито недовіривість звітності ПАТ «ІНТЕРПАЙП» є безпідставним. І висновки про недовіривість фінансової звітності ПАТ «ІНТЕРПАЙП НТЗ» у Висновку відсутні.

Слід зазначити, що обґрунтованість відмови від застосування балансового методу майнового підходу при оцінці акцій ПАТ «ІНТЕРПАЙП НТЗ» підтверджується тим, що вирішуючи аналогічні питання щодо визначення ринкової вартості акцій ПАТ «ІНТЕРПАЙП НТЗ», експерти КНДІСЕ у Висновку експертів від 02.05.2023 № 7897/23-72 також відмовились від застосування балансового методу доходного підходу.

8. Серед інших висновків Довідки та Звернення не знайдено таких, що містять склад дисциплінарного правопорушення.

Експерти Пель І.В. та Бойко Ю.В. повідомляють, що інші зауваження ПАТ «ІНТЕРПАЙП НТЗ» та висновки Довідки є незрозумілими, містять суб'єктивні судження про те, як потрібно було виконувати експертизу, та не містять прямого чи опосередкованого зазначення про наявність складу дисциплінарного проступку експерта.

Експерт Лісниченко С.В. у іншомових поясненнях повідомив наступне.

Щодо проведення дослідження в частині судово-оціночно-бухгалтерської експертизи. Дослідження в частині судово-оціночно-бухгалтерської експертизи (зігдано кваліфікації об'єктів та споруд) з визначення вартості об'єктів нерухомого майна у Висновку не проводилося, оскільки документальні дані згідно клопотання експерта Лісниченко С.В. від 11.10.2022 року на дослідження не надано.

Щодо оформлення вступної частини Висновку.

У Довідці зазначається, що «У вступній частині Висновку відсутня інформація про те, які з поставлених перед експертом питань відносяться до предмету дослідження економічної експертизи, а які – до предмету дослідження оціночно-бухгалтерської експертизи».

Вичерпні вимоги до змісту вступної частини висновку комплексної експертизи викладені у пунктах 4.12 та 4.16 Інструкції № 53/5.

Вимоги щодо окремого членування у вступній частині висновку експерта питань, які відносяться до предмету дослідження за різними видами експертиз, у пункті 4.12 Інструкції № 53/5 відсутні.

Особливі вимоги до оформлення вступної частини висновку комплексної експертизи наведені у пункті 4.16 Інструкції № 53/5, згідно з якою у вступній частині додатково зазначаються дані про голову комісії експертів та відомості про експертів, результати яких задані органом (особою), який (яка) призначив(ла) експерта(ів) експерта, як вихідні дані.

У вступній частині Висновку наведені дані про голову комісії експертів.

Відтак, вступна частина Висновку оформлена у повній відповідності з вимогами Інструкції № 53/5.

Щодо строків направлення клопотання про надання додаткових матеріалів.

У Зверненні зазначається, що «судовий експерт Лісниченко С.В. встановив, що наданих йому матеріалів недостатньо для вирішення поставленого питання, лише через 110 днів після отримання матеріалів, і захвиля клопотання про надання додаткових матеріалів 11.10.2022 (стор. 9 Висновку). За день до складання висновку».

Експерт Лісниченко С.В. повідомив, що вирішення питання комплексної експертизи, яке належить до компетенції експерта за спеціальністю 10.10 проведеною ним відповідно до

спільної програми досліджень, затвердженої головою комісії експертів відповідно до вимог пункту 4.5 Інструкції № 53/5.

Згідно спільної програми досліджень, дослідження з метою вирішення питань, що відносяться до його компетенції, підлягало проведенню у строк з 05.10.2022 по 06.11.2023.

Відповідно, клопотання про надання додаткових матеріалів було направлено Експерту Лісниченком С.В. через 7 днів після отримання матеріалів.

Також Експерт Лісниченко С.В. повідомив, що проведення експертизи у строк фонду 90 днів було узгоджено із замовником експертизи.

На питання членів дисциплінарної палати ЦЕKK якими нормативно-правовими актами з питань судово-експертної діяльності передбачено укладання договорів на проведення судово-експертних досліджень юридичними особами, які не визначені частинною першою статті 71 Закону, судовий експерт Пель І.В. повідомив, що вказана норма не поширюється на господарські правовідносини. Відповідно до Інструкції № 5305/5, судові експерти, що не працюють у державних спеціалізованих експертних установах можуть працювати у юридичних осіб – перебувають з ними у трудових відносинах. Відповідно господарські правовідносини виникають між експертом та замовником експертизи. Закон України «Про судову експертизу» не поширюється на господарські правовідносини, тому не може передбачати пролегуру укладання договорів. У Висновку є посилення на запит замовника у якому були визначені експерти якими було призначено проведення дослідження.

На питання членів дисциплінарної палати ЦЕKK яким нормативно-правовими актами з питань судово-експертної діяльності передбачено проведення комплексної комісійної судової економічної та оціночно-бухгалтерської експертизи, судовий експерт Пель І.В. повідомив, що відповідно до Інструкції № 53/5, у назві висновку експерта зазначається, що у разі проведення експертизи двома чи більшою кількістю експертів, що мають кваліфікацію судового експерта за однією експертною спеціалізацією – комісійна експертиза, у разі поставлення на вирішення завдань, які вирішуються експертами з різних спеціальних знань – комплексною експертизою. Експертиза може одночасно бути і комісійною, і комплексною.

На питання членів дисциплінарної палати ЦЕKK чи наблизили до Експертів документи які б свідчили про те, що замовник є стороною господарської справи на час подання ним запиту на проведення судової експертизи, судовий експерт Пель І.В. повідомив, що відповідно до вимог Інструкції № 53/5 результати проведення експертиз та експертних досліджень оформлюється – висновком експерта.

На питання членів дисциплінарної палати ЦЕKK, яким чином матеріали надані на дослідження у чотирьох томах досліджувались судовим експертом Бойко Ю.В. у Німеччині за вказаною у Висновку адресою, хоча межкали її робочого місця, вказаного у державному Реєстрі атестованих судових експертів (далі – Реєстр) та підписувала Висновок, судовий експерт Пель І.В. повідомив, що судовий експерт Бойко Ю.В. направляла до Міністерства юстиції України заяву щодо внесення змін до Реєстру щодо адреси, але Міністр повідомив про неможливість внесення таких змін до Реєстру. Матеріали судовому експерту Бойко Ю.В. у Німеччину були передані нарочним кур'єром, доставку яких організував замовник.

На питання членів дисциплінарної палати ЦЕKK, які бланки повинні використовувати експерти, відповідно до Інструкції № 5305/5, для оформлення висновку, судовий експерт Пель І.В. повідомив, що висновок складається на бланку, де експерт зазначає свої реквізити, якщо проведення експертизи двома і більше судовими експертами зазначаються реквізити усіх судових експертів.

На питання членів дисциплінарної палати ЦЕKK на підставі якого договору з замовником судовим експертом Лісниченком С.В. провадилась експертиза, а саме від 23.06.2022 № 23/06/22 або від 20.07.2022 №20/07/01, останній відповів, що з замовником експертизи у нього був окремих договір від 23.06.2022 № 23/06/22.

На питання членів дисциплінарної палати ЦЕKK, чому при складанні Висновку експерти-економісти при формуванні відповіді на питання надали перевагу дохідному методу перед балансовим методом, судовий експерт Пель ІВ. повідомила, що перевагу цього методу трітійого членам в результаті проведення дослідження. На підтвердження правильності обрання дохідного підходу свідчить висновок Київського НДІСЕ, де також було надано перевагу дохідному підходу.

На питання членів дисциплінарної палати ЦЕKK, щодо застосування експертими-економістами розрахунків коефіцієнтів відповідно до Постанови № 555, судовий експерт Пель ІВ. роз'яснила, що дохідний підхід позитив в тому, що експерт аналізує репроективні дані щодо фінансової діяльності підприємства, зобов'язаний зробити прогноз на наступні роки, тобто якщо оцінка була на 2019 рік необхідно зробити прогноз на 2020-2022 роки. Методика оцінки передбачає в обов'язковому порядку врахування індексу інфляції. Єдиним державним уповноваженим органом, який має право і схвалює прогноз індексу інфляції України, впроваджує індекс інфляції, є Кабінет Міністрів України. Тому, на документ на який було посилення – це єдиний нормативний акт яким схвалюється індекс інфляції. Відповідно до вимог Закону України «Про судову експертизу», Закону України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні», Інструкції № 53/5 виконуючи оцінку експерт зобов'язаний керуватися вимогами стандартів оцінки. Стандарти оцінки зазначають, що при застосуванні майнового методу активи підлягають оцінці за ринковою вартістю на дату оцінки. Принципи ведення бухгалтерського обліку не передбачають щоденну переоцінку вартості активів. Експертом було надано відповідну звітність в якій було деталізована інформація яким чином обліковують основні засоби та активи приватне товариство. З них не було видно коли проводились переоцінка ринкової вартості та вбачається, що балансова вартість активів товариства не має ніякого відношення до ринкової вартості. Балансовий метод не є методом оцінки. Балансова вартість частки в статутному капіталі не є ринковою вартістю.

На питання членів дисциплінарної палати ЦЕKK до судового експерта Ліщиненка С.В. в якій частині ним проводилась дослідження та в чому полягло його дослідження останній повідомив, що в оціночно-будівельній частині, він провів аналіз наданої документації. Заявив клопотання щодо надання додаткових документів, однак документи не було надано, тому експерт повідомив, що визначити ринкову вартість об'єктів нерухомого майна не вбачається за можливе.

За результатами обговорення питання, ураховуючи доводи Експертів та розгляду дояних документів, членами дисциплінарної палати ЦЕKK встановлено наступне.

Відповідно до статті 7¹ Закону підставою проведення судової експертизи є відповідне судове рішення чи рішення органу досудового розслідування, або договір з експертом чи експертне установою – якщо експертиза проводиться на заовіщення інших осіб.

Відповідно до підпункту 10 пункту 1 розділу II Інструкції № 3505/5 судовий експерт має право проводити на догворних засадах експертні дослідження з питань, що становлять інтерес для юридичних і фізичних осіб, з урахуванням обмежень, передбачених законодавством України.

Ураховуючи, що договір між замовником експертизи та Експертним не укладався (як вбачається із Висновку запит надійшов до ТОВ «Експертна Група «ЕС енд ДІ», договір укладався з ТОВ «Експертна Група «ЕС енд ДІ» та ФОП Ліщиненко С.В.), Експертним проведено експертизу та складено Висновок з недотриманням вимог статті 7¹ Закону та підпункту 10 пункту 1 розділу II Інструкції № 3505/5.

Згідно із підпунктом 6 пункту 4 розділу II Інструкції № 3505/5 судовому експерту забороняється приймати до виконання проведення експертизи, якщо її проведення не доручено йому особою.

Зі змісту вступної частини Висновку вбачається, що запит щодо проведення комплексної комплексної судової економічної та оціночно-будівельної експертизи надійшов до

ТОВ «Експертна Група «ЕС енд ДІ», тобто, проведення експертизи Експертним особою не призначався. Отже, Експертним неолтримано підпункт 6 пункту 4 розділу II Інструкції № 3505/5.

Відповідно до статей 105, 106 Господарського процесуального кодексу України та пункту 1.2.14 Інструкції № 53/5, згідно з процесуальним законодавством України експертами виконуються первинні, додаткові, повторні, комісійні та комплексні експертизи. Як вбачається із назви Експертних складено висновок експертів за результатами комплексної комісійної судової економічної та оціночно-будівельної експертизи, що не передбачено статтями 105, 106 Господарського процесуального кодексу України та пунктом 1.2.14 Інструкції № 53/5.

Відповідно до пункту 1.8 Інструкції № 53/5, підставою для проведення експертизи відповідно до чинного законодавства є процесуальний документ про призначення експертизи, складений уповноваженою на те особою (органом), або договір з експертом чи експертною установою, укладений за письмовим зверненням особи у випадках, передбачених законом, в якому обов'язково зазначаються її реквізити, номер справи або кримінального провадження або посилання на статтю закону, якою передбачено надання висновку експерта, перелік питань, що підлягають вирішенню, а також об'єкти, що підлягають дослідженню.

В інших випадках проводиться експертне дослідження, підставою для якого є договір з експертом чи експертною установою, укладений за письмовою заявою (листом) замовника (юридичної або фізичної особи), з обов'язковим зазначенням його реквізитів, з переліком питань, які підлягають розв'язанню, а також об'єктів, що надляються.

Експертами всупереч вимогам пункту 1.8 Інструкції № 53/5 та статті 7¹ Закону було проведено експертизу, а не експертне дослідження.

Також, з Висновку вбачається, що судовим експертом Бойком Ю.В. дослідження проведено з 23.06.2022 по 12.10.2022 у Німеччині, що суперечить вимогам підпункту 5 пункту 4 розділу II Інструкції № 3505/5, пунктів 6, 9 розділу III Інструкції № 3505/5.

Відповідно до пункту 14 розділу III Інструкції № 3505/5 підкреслюючи документ оформлюється на бланку судового експерта, що не працює у державній спеціалізованій експертній установі (наді – бланк судового експерта), зразок та опис якого наведено у додатку 4 до цієї Інструкції.

У разі проведення експертизи двома і більше судовими експертами бланк судового експерта не використовується, а зазначаються реквізити усіх судових експертів.

Разом з тм. Висновок було оформлено на бланку ТОВ «Експертна Група «ЕС енд ДІ», чим недотримано Експертими пункту 14 розділу III Інструкції № 3505/5.

Основні завдання експертизи документів бухгалтерського обліку, оподаткування і звітності та експертизи документів про економічну діяльність підприємств й організацій визначені у пункті 1.1 глави 1 та пункті 2.1 глави 2 розділу III Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертів та експертних досліджень, затверджених наказом Міністерства юстиції України від 08.10.1998 № 53/5 (далі – Рекомендації).

Проведення судової експертизи з питань визначення ринкової вартості акцій можливо у складі комплексної експертизи та/або із залученням суб'єкта оціночної діяльності в межах компетенції, визначених Рекомендаціями.

Висновок складений на підставі запиту про проведення комплексної судової економічної та оціночно-будівельної експертизи.

Текст Висновку не містить відомостей щодо використання економічного та оціночно-будівельного досліджень, та оцінки результатів окремих досліджень, які є підставою для формулювання висновків.

Висновок комплексної судової економічної та оціночно-будівельної експертизи з визначення ринкової вартості акцій зроблені за результатами проведення лише економічного дослідження з виходом за межі компетенції експертів з правом проведення економічних

експертів за спеціальностями 11.1 та 11.2. В частині судової оціночно-будівельної експертизи дослідження за питаннями щодо визначення ринкової вартості акції із застосуванням майнового підходу експертами не здійснювались, оскільки документальні дані згідно клопотань експертів не були надані.

Відповідно до абзацу п'ятого пункту 2.3 Інструкції № 53/5, експерту забороняється вивідувати питання, які виходять за межі спеціальних знань експерта.

Крім того, членами дисциплінарної палати ЦЕKK зазначено, що погоджуються з зауваженнями зазначеними у Довідці, зокрема експертами-економістами при проведенні дослідження та формульованні відповіді на поставлені питання допущено наступні порушення:

1) невірно застосовано доходний метод при визначенні ринкової ціни акцій станом на: 17.10.2019, 06.08.2019, 27.04.2020;

2) необґрунтовано надано перевагу застосуванню доходного методу визначення ринкової вартості акції перед балансовим методом.

Відповідно до пункту 2.2 Інструкції № 53/5 на експерта покладено обов'язок особисто провестися повне дослідження, дати обґрунтований та об'єктивний письмовий висновок на поставлені питання, а в разі необхідності роз'яснити його.

Отже, за результатами обговорення питання та розглянувши додані документи, членами дисциплінарної палати ЦЕKK встановлено, що судовими експертами Пель І.В. та Бойко Ю.В. не виконано вимоги пункту 2.2, 2.3 Інструкції № 53/5 під час складання Висновку.

Відповідно до статті 14 Закону України «Про судову експертизу» та пункту 1 розділу VI Положення про Центральну експертно-кваліфікаційну комісію при Міністерстві юстиції України та атестацію судових експертів, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 03.03.2015 № 301/5 (у редакції на час складання Висновку) атестовані судові експерти за порушення вимог законодавства України про судову експертизу та/або методичних вимог під час проведення досліджень можуть бути припинені до дисциплінарної відповідальності.

При обранні виду дисциплінарного стягнення дисциплінарною палатою ЦЕKK враховуються тяжкість наслідків, що настали внаслідок вчинення дисциплінарного проступку, обставини, за яких вчинено дисциплінарний проступок, чи застосовувалися раніше до судового експерта дисциплінарні стягнення, а також інші відомості, що характеризують його як судового експерта.

Визначачи вид стягнення, яке повинно бути застосоване до Експерта, дисциплінарна палата ЦЕKK враховує допущені ним порушення, їх очевидний характер, що свідчить про грубу та очевидну недбалість Експерта.

Крім того, при обранні виду дисциплінарного стягнення, дисциплінарна палата ЦЕKK враховує досвід роботи Експерта з 2003 року, відсутність у нього дисциплінарного стягнення, не визнання вини у вчиненні встановлених порушень. Результати Висновку можуть впливати на оцінку обставин справ під час провадження, в якому подано Висновок.

У членів дисциплінарної палати ЦЕKK відсутні відомості про обставини, які б могли свідчити про неможливість Експерта належним чином дотримуватись законодавства при вивіденні постановлених перед ним завдань.

З огляду на вищевикладене дисциплінарна палата ЦЕKK вважає, що незважаючи на допущену Експертом очевидну недбалість, пропорційним і достатнім винесеному дисциплінарному проступку буде застосування до нього дисциплінарного стягнення у виді попередження.

З огляду на викладене, відмовлено до розділу VI Положення про Центральну експертно-кваліфікаційну комісію при Міністерстві юстиції України та атестацію судових експертів, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 03.03.2015 № 301/5, дисциплінарна палата ЦЕKK вирішила:

припинити судового експерта Діаченка Сергія Васильовича до дисциплінарної відповідальності;

застосувати до судового експерта Діаченка Сергія Васильовича дисциплінарне стягнення у виді попередження.

Заступник Голови

Зізнюєся

Секретар

Головний спеціаліст
07 ЛИС 2024

